

СУЧАСНА ТУРИСТИЧНА ОСВІТА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

На сьогодні Україна намагається приєднатися до євроінтеграційних процесів, які позитивно вплинуть на становлення та розвиток окремих галузей економіки. Це, у свою чергу, надасть можливість створити нові робочі місця, поліпшити соціальну сферу, покращити товарообіг з країнами Євросоюзу. Сьогодні дослідження проблеми впливу чинників євроінтеграції на становлення, туризму України залишається актуальним у вітчизняній науці [5].

Цією тематикою цікавилися В. Артеменко, В. Списака, В. Гречаник, С. Зікєєва, О. Краєвська. Вони приділяли увагу різним аспектам співпраці України з ЄС у туристичній галузі. Відмітимо, що сьогодні євроінтеграційні процеси дають змогу країні створити спеціальні інститути, які дозволять функціонувати в загальноєвропейському просторі. Для вітчизняної туристичної галузі це дуже важливо, так як Україна володіє значним рекреаційним та культурним потенціалами, який дає можливість розвивати різні напрямки туризму: зелений, курортний, пізнавальний, діловий, лікувально-оздоровчий [4].

Однією з проблем на шляху до розвитку туристичної галузі є підготовка кадрів. У 2011 році за даними державної служби статистики України на території України здійснювало діяльність 4791 суб'єкт туристичної діяльності, а зайнята на них середньооблікова чисельність штатних працівників становила 14,4 тис. осіб. Проте лише половина з них має вищу та середню спеціальну освіту в галузі туризму – 7,5 тис. осіб. Це свідчить про певні проблеми у підготовці фахівців з туризму [5].

Тому з огляду на важливе економічне значення туризму, на його стрімкий та глобальний світовий, а також прагнення України інтегрувати у світове туристичне суспільство, є доцільною модернізація складу професійної туристичної освіти.

Питання розробки методики підготовки кадрів туристичного напрямку економіки досліджували ряд вчених *І.В.Зорін, Е.Н.Гараніна, І.А.Зязюн, В.А.Квартальнов* розглядали досвід підготовки майбутніх фахівців туристичної сфери в Україні та світі. *А.Ю.Волкова* займалася оглядом професійно-практичної підготовки майбутніх фахівців туристичного профілю як проблеми порівняльної педагогіки [3].

Н.А.Фоменко вивчала методологічні засади формування стандартів туристської освіти. *П.М.Олійник* розглядав інноваційні педагогічні технології підготовки фахівців для сфери туризму, зокрема дистанційне навчання [6].

Л.І.Поважна досліджувала організація навчально-виробничої практики майбутніх фахівців сфери туризму і зробила висновок, що вивчення та аналіз професійної підготовки в галузі туризму дозволили констатувати неадекватність підготовки фахівців туристського бізнесу громадській потребі, яка постійно зростає. З'являється розрив між реальною підготовленістю випускника і тими вимогами, які висуваються суспільством до рівня професійної підготовки [3].

М.І.Скрипник досліджував післядипломну освіту фахівців туристської сфери, культурологічний підхід у післядипломній освіті та "функціональну грамотність" [3].

У сучасних школах готельного бізнесу, крім готельного та туристичного менеджменту, студенти вивчають маркетинг, інформаційні технології, стратегічний менеджмент, міжнародні фінансові системи і бухгалтерський облік, контроль бізнесу, проект-менеджмент і, звичайно ж, іноземні мови. Крім *обов'язкової англійської мови*, на якій ведеться навчання в більшості шкіл, менеджер повинен вільно володіти *французькою або німецькою*. Практично, всі програми вищої освіти охоплюють одразу три сфери – туристичний, ресторанний і готельний менеджмент.

В цілому туристична галузь України потребує підготовки фахівців за 5-ма основними напрямками:

- *менеджери туризму та рекреації*, які забезпечують розробку туристично-рекреаційного, оздоровчо-розважального обслуговування турів та організацію обслуговування на туристичних маршрутах;
- *фінансові менеджери (економісти)*, які забезпечують бізнес-планування та організацію комерційної й підприємницької діяльності в туристичних установах та фірмах;
- *аніматори* (фахівці з організації та розробки програм спілкування та організації дозвілля, рекреаційно-оздоровчих та реабілітаційних заходів під час організації туристичної діяльності в окремих групах та установах);
- фахівці, які відповідають за розробку та реалізацію спеціальних циклів туристично-рекреаційних занять (*інструктори-методисти, гідни-провідники, тренери*);
- *фахівці з культурно-пізнавального туризму, екскурсійної та музейної справи.*

В Україні здійснюється підготовка фахівців всіх перелічених вище напрямів, проте незалежно від спеціалізації однією з постійних проблем для випускників ВНЗ стає *недостатність здобутих практичних навичок*, коли роботодавцям необхідно проводити навчання співробітників вже на робочому місці, втрачаючи не тільки час, а й кошти, що спричиняє до своєрідного *парадоксу* – *підприємство ставить вимогу мати обов'язковий досвід роботи в туризмі при прийомі на нове місце праці в той час, як випускник ВНЗ не може здобути цього досвіду, оскільки не може знайти роботу з цієї ж причини [4].*

Це все збільшує рівень безробіття серед молоді, яка досягла хороших результатів у навчанні, здобула дипломи про вищу освіту в галузі туризму, але не може працевлаштуватися через брак практичних навичок. Хоча, варто відзначити, якість теоретичної підготовки фахівців у галузі туризму в Україні є на високому рівні.

Спрямованість України до вимог ЄС потребує розробки нових освітніх моделей професійної підготовки фахівців туризму, здатних забезпечити сталий розвиток туризму. Нинішня криза освітньої системи пов'язана з тим, що будучи за своєю природою явищем консервативним, освіта у своєму розвитку відстає від динамічного суспільного розвитку. А випускники навчальних закладів, зустрівшись з викликами вільного ринку, часто відчують розгубленість, труднощі у вирішенні професійних і життєвих проблем.

На відміну від європейських країн із стійкою історичною традицією розвитку туризму, Україна змушена фактично заново, – хоча й не на порожньому місці – створювати сучасну національну систему. Але без минулого не побудуєш майбутнього. Тому складається думка, що сьогодні недостатньо одних теоретичних знань. Усі ці обставини вимагають формування у майбутніх фахівців істотно нових якостей.

Якісна професійно-практична підготовка студентів вищих навчальних закладів є складовою навчального плану та необхідною передумовою працевлаштування випускників і спрямовується на їх захист від безробіття. Висока конкуренція на ринку праці змушує вищі навчальні заклади розробляти нові механізми співпраці з галузевими підприємствами задля підвищення ефективності навчання. *Знання* є необхідним, але недостатнім результатом навчання на сучасному етапі розвитку суспільства, оскільки не забезпечує готовність студента до самостійної діяльності. *Уміння* – це здатність оперувати знаннями при вирішенні професійних завдань.

У зв'язку з цим метою освітніх закладів є не стільки підготовка кадрів з ґрунтовними знаннями, скільки глибоко мотивованих спеціалістів з розвиненими професійними навичками, готових до виконання відповідних до фаху розумових чи фізичних дій, творчих особистостей, здатних аналізувати соціально-економічні зміни в суспільстві та розробляти перспективні програми розвитку як окремо взятого підприємства так і галузі чи держави.

Практична підготовка завжди була невід'ємною частиною навчального процесу у закладах туристичного профілю, її значення підсилюється специфікою таких дисциплін як „Активний туризм”, „Технологія туристичної діяльності”, „Технологія готельної справи”, „Організація екскурсійних послуг”, „Організація транспортних послуг”, які мають чітко окреслений

прикладний характер, і опанування яких формується на основі предметно-практичної діяльності. Практика майбутніх фахівців з туризму забезпечує розширення сфери пізнання студентів завдяки спостереженню за здійсненням операцій працівником підприємства, його активність, діяльність, у процесі якої на основі знань розвиваються фахові вміння та навички, відбувається професійне становлення майбутнього спеціаліста [6].

Враховуючи результати аналізу наукових досліджень, огляду зарубіжного досвіду професійно-практичної підготовки фахівців сфери туризму в провідних країнах Європи, зокрема Великобританії, Франції, Швеції та Польщі можемо зробити висновок, питання професійно-практичної підготовки фахівців сфери туризму в Україні має багато недоліків, залишається відкритим та актуальним.

Таким чином, на нашу думку, невід'ємними теоретико-методичними засадами нової, більш якісної професійно-практичної підготовки фахівців з туризму в умовах євроінтеграції повинні стати: раціональне поєднання теорії і практики в процесі фахової підготовки шляхом збільшення кількості годин на практичну підготовку за рахунок скорочення надмірної теоретичної завантаженості, тобто *ущільнення сітки теоретичної частини навчального плану, навчальної робочої програми та навчально-методичного комплексу дисциплін*; організація практики на базі діючих готелів, туристичних агенств та підприємств; оплачувані закордонні стажування; введення у навчальний план кількох іноземних мов англійської, а також другої іноземної мови, зокрема іспанської, французької, німецької, італійської, польської та ще однієї європейської мови на вибір; поглиблення вивчення таких навчальних курсів як “Психологія” та “Конфліктологія”, “Етика бізнесу” з метою покращення особистісних якостей фахівця сфери туризму; активне залучення до іноземних програм (наприклад Європейська асоціація професійних шкіл готельного і туристичного профілю (АЕНТ), Темпус (Tempus, Trans-European Mobility Partnership Scheme for University Studies), Еразмус Мундус (Erasmus Mundus), “Вікно для зовнішньої співпраці”, “Жан Моне” – Розуміння Європейської інтеграції (Jean Monnet Programme – Understanding European Integration), “Молодь у дії” (Youth in Action Programme) створених з метою співпраці та академічної мобільності у сфері туристичної освіти та набуття закордонного досвіду; імплементація інформаційно-комп'ютерних програм та технологій у зміст професійно-практичної підготовки фахівців сфери туризму в умовах євроінтеграції; застосування практико-орієнтованої, або *дуальної моделі* в освіті туризму [1].

Література

1. Болсуновская, Л.М. Роль иноязычной подготовки в профессиональном становлении студентов инженерно-технического вуза /Л.М. Болсунковская, Н.С. Кемерова // Молодой ученый. — 2015. — №8. — С. 884 – 889.
2. Державна національна програма «Освіта: Україна ХХІ століття». – К.: Райдуга, 1994. – 62 с.
3. Педагогіка туризму : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. Федорченка В. К., Фоменко Н. А., Скрипник М. І., Цехмістрової Г. С. – Київ: Слово, 2004. – 296 с.
4. Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки: Постанова Каб. Міністрів України від 07.12.05 № 1153 // Директор шк. (ШС). - 2006. - Лют. (№ 6). – С. 23 – 27.
5. Про заходи щодо вдосконалення системи вищої освіти України: Указ Президента України від 17.02.04 № 199 // Освіта України. – 2004. – Лют. (№ 14). – С. 1 – 2.
6. Фоменко Н. А. Проблеми інноваційної методики освітньої підготовки фахівців для галузі туризму / Н. А. Фоменко // Туризм у ХХІ столітті : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2002. – С. 455 – 462.